

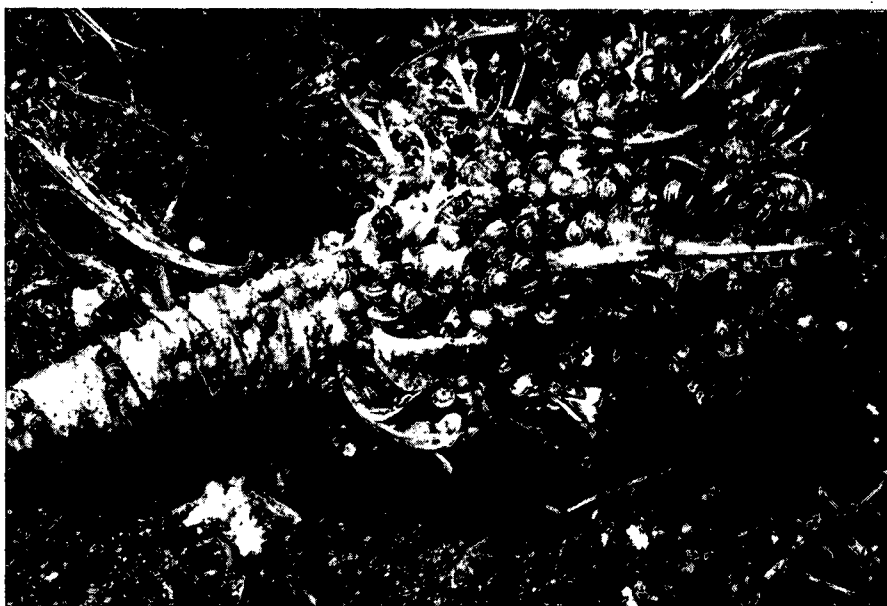
Het artikeltje van de heer A. R. E. Busquet in *Natura* van mei 1961 (Wie weet de oorzaak?) geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen. Het vinden van grote aantallen slakken op dorre, vaak omhoogstekende planten of struiken, is geen ongebruikelijk verschijnsel voor de bezoeker van het mediterrane gebied van Zuid-Frankrijk of Spanje. Het zijn veelal overzomerende individuen, die zich de ene keer hebben ingesteld op een langdurige rust, de andere keer klaarblijkelijk een korte periode van droogte trachten door te komen. Bij de individuen die een langdurige rustperiode doormaken, is de opening van het huisje afgesloten door een stevig, soms kalkachtig epiphragma; hierin zit vaak een sprietje of takje stevig verankerd om het dier goed te bevestigen. Bij dieren die zich op een korte rustperiode hebben ingesteld, is de opening gesloten door een dun vlies, dat de indruk maakt voornamelijk uit verdroogd slijm te bestaan; de dieren onderbreken na een flinke regenbui gewoonlijk hun rust om te gaan fourageren.

Het ontstaan van dergelijke slakkenconcentraties is natuurlijk een geheel ander probleem en ik zou in dit verband graag mededeling doen van de volgende waarneming.

Gedurende mei-juni 1958 maakte een groep studenten van de Rijksuniversiteit te Leiden een zoölogische excursie naar Bretagne, waarbij, in aansluiting aan een bezoek aan het Station Biologique van Roscoff, ook een dagexcursie naar het tegenover Roscoff gelegen Ile de Batz gemaakt werd. Op dit eiland vonden wij verschillende schamele akkers, waarin klaarblijkelijk koolsoorten gekweekt werden en waarvan de planten zo volkomen met slakken overdekt waren dat het bijna onmogelijk was uit te maken wat men getracht had te verbouwen. Evenals dit door de heer Busquet voor distels van de Camargue is beschreven, waren ook hier de (kool) planten van onder tot boven bedekt met slakken. Een indertijd daar gemaakte foto laat dit duidelijk genoeg zien.

Het massaal optreden van slakken op de koolplanten van Ile de Batz is door ons indertijd in verband gebracht met het vrijwel totaal ontbreken van zangvogels op dit eiland. De sterk gecultiveerde streek rondom Roscoff is al bijzonder arm aan zangvogels, op Ile de Batz is het ontbreken van zangvogels (en van nestelgelegenheid voor deze vogels) bepaald opvallend. Allé door ons op de koolplanten aangetroffen slakken bleken jeugdige dieren te zijn; het was hierdoor niet mogelijk de soort met zekerheid vast te stellen. Het betrof echter stellig een of andere *Helicide*, waarschijnlijk *Theba pisana* (Müll.). Het is bekend dat zangvogels veel slakken opruimen; het openhakken van soorten als *Arianta arbustorum*, *Cepaea nemoralis*, e.d. is overbekend.

Het lijkt geen twijfel dat zeer vele jonge slakken door zangvogels verorberd worden voor zij de kans krijgen uit te groeien en het wegvallen van predatie door zangvogels zou heel goed tot een dergelijke „explosie” kunnen leiden. Dergelijke „explosies” kunnen echter alleen kort na het uitkomen van de eieren voorkomen en zullen dan nog in hoge mate door de weersomstandig-

Koolplanten met slakken (waarschijnlijk Theba pisana (Müll.)) op Ile de Batz, Bretagne.

heden bepaald worden. Het is zeer waarschijnlijk dat een groot deel van het slakkenbroed na zo'n „explosie” door de scherpe en stijgende voedsel-concurrentie wordt uitgeschakeld.

Er bestaat m.i. stellig verband tussen de waarnemingen verricht op Ile de Batz en in de Camargue, welke laatste waarneming aansluit bij gegevens van vele bezoekers van het mediterrane gebied. Op Ile de Batz hebben wij de vogelarmoede zelf kunnen constateren; Frankrijk en Spanje zijn, helaas, landen waar de vogelbescherming wel niet illusoir is, maar toch nog veel te wensen overlaat en met name de zangvogels hebben hieronder sterk te lijden. Er is verder, voor zover ik althans kan nagaan, niets bekend uit de biologie van de Heliciden wat wijst op het voorkomen van paar-plaatsen; bovendien krijg ik uit de foto van de heer Busquet sterk de indruk dat de dieren, evenals dit op Ile de Batz het geval was, grotendeels, zo niet alle, onvolwassen, dus nog niet geslachtsrijp, zijn. Dat de predatie of althans het ontbreken daarvan bij het voorkomen van dergelijke slakkenconcentraties een rol speelt is gezien de opvallendheid van de slakken wel erg waarschijnlijk: de sterk gebleekte, duidelijk opvallende en dan vaak nog boven de grond verheven dieren vragen er bijna om geconsumeerd te worden.

